

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.02.1984, sp. zn. 2 Cz 44/83, ECLI:CZ:NS:1984:2.CZ.44.1983.1

Číslo: 14/1986

Právní věta: Právo na náhradu škody za byt podle ustanovení § 187 odst. 1 o. z. manželu pracovníka organizace nenáleží, jestliže opustil trvale společnou domácnost. Zemřel-li uživatel bytu trvale určeného pro ubytování pracovníků organizace, který měl ve své výchově nezletilé dítě, svědčí i tomuto dítěti právo na náhradu za byt ve smyslu ustanovení § 187 odst. 1 o. z., pokud o ně není postaráno jinak (např. u druhého rodiče v jeho bytě).

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 28.02.1984

Spisová značka: 2 Cz 44/83

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Byt, Hospodaření s byty

Předpisy: 40/1964 Sb. § 181
§ 187

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalující organizace se domáhala, aby žalované byla uložena povinnost vyklidit byt o kuchyni a dvou pokojích s příslušenstvím v domě čp. 2 v P.V. do 15 dnů od právní moci rozsudku. K odůvodnění svého návrhu uvedla, že uživatelem uvedeného bytu, který je trvale určen pro ubytování pracovníků organizace, byl manžel žalované, který zemřel. Žalovaná však byt předtím trvale opustila a do bytu se znovu nastěhovala až po smrti svého manžela. Nesvědčí jí proto užívací právo k bytu ani právo na přidělení za byt; žalovaná je uživatelkou bytu v P. Ž., kde je přihlášená k trvalému pobytu.

Žalovaná navrhovala zamítnutí žaloby a tvrdila, že společnou domácnost, kterou vedla se svým manželem, nikdy trvale neopustila.

Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem uložil žalované vyklidit byt do 15 dnů od právní moci rozsudku. Dále rozhodl, že žalovaná je povinna nahradit žalující organizaci náklady řízení ve výši 60,- Kčs. Z provedených důkazů dospěl soud k závěru, že žalovaná odešla ze společné domácnosti a do bytu se vrátila až po smrti svého manžela, takže nemá právo na přiznání náhrady za byt.

K odvolání odpůrkyně městský soud v Praze svým rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. O nákladech odvolacího řízení rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na jejich

náhradu. K odůvodnění svého rozsudku uvedl, že žalovaná v době smrti svého manžela byt neužívala, neboť společnou domácnost opustila již dříve, když její manželství bylo vážně narušeno a žalovaná i její manžel měli v úmyslu neshody řešit rozvodem manželství.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Z ustanovení § 187 odst. 1 o. z. plyne, že v případě, kdy byt trvale určený pro ubytování pracovníka organizace po jeho smrti nebo po rozvodu jeho manželství užívají dále manžel pracovníka, popřípadě osoby uvedené v ustanovení § 179 odst. 1 o. z., nejsou uvedené osoby užívající byt povinny se z bytu vystěhovat, dokud jim není přidělen přiměřený náhradní byt, nestačí-li podle zákona poskytnout náhradní ubytování. I když uvedené ustanovení, pokud jde o manžela, nespojuje právo na náhradu za byt na existenci společné domácnosti (jako je tomu v případech společného užívání bytu manžely podle ustanovení § 175, § 176 a § 180 o. z. tam, kde nejde o byty trvale určené otázky, zda pozůstalém manželu přísluší právo na náhradu za byt podle ustanovení § 187 odst. 1 o. z., nezbývá než přihlídnout k zásadě právní úpravy obsažené v ustanovení § 180 odst. 1 o. z. Právo na náhradu za byt podle ustanovení § 187 1 o. z. proto manželovi pracovníka nepřísluší, jestliže opustil společnou domácnost.

V projednávané věci bylo proto třeba zabývat se otázkou, zda žalovaná právo bydlení v bytě neztratila trvalým opuštěním společné domácnosti (srov. ustanovení § 180 odst. 1 ve spojení s ustanovením § 181 o. z.). Trvalé opuštění společné domácnosti je nejen faktický úkon, ale i právní úkon ve smyslu ustanovení § 34 o. z., kterým je projev vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku těch práv nebo povinností, které předpisy s takovým projevem spojují. Takový projev vůle může být proveden způsobem upraveným v ustanovení § 35 odst. 1 o. z., tedy nejen výslovně, ale též jiným způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit. Přitom projev vůle je třeba vykládat tak, jak to se zřetelem k okolnostem, za kterých byl učiněn, odpovídá pravidlům socialistického soužití.

Za trvalé opuštění společné domácnosti podle ustanovení § 181 o. z. lze tedy považovat jen takové opuštění domácnosti, které svědčí o tom, že manžel se nehodlá do společné domácnosti více vrátit. Na existenci takové vůle lze usuzovat z jednání manžela, jako je např. odstěhování věcí, odhlášení z pobytu, oznámení organizaci spravující byt, opatření ohledně doručování pošty a pod. Trvalé opuštění domácnosti musí být svobodným projevem vůle manžela, který domácnost opouští. O případ tohoto druhu nejde tam, kde opuštění společné domácnosti je motivováno snahou vyhnout se neshodám v manželství nebo je vyvoláno jednáním druhého manžela spočívajícím např. v znesnadnění přístupu do bytu výměnou zámku u dveří bytu apod. (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 77/1966 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

Bylo třeba mít rovněž na zřeteli, že za situace, když zemře uživatel bytu trvale určeného pro ubytování pracovníka organizace, který měl nezletilé dítě ve své výchově, a druhý rodič trvale opustil společnou domácnost před smrtí uživatele bytu, svědčí i tomuto dítěti právo na náhradu za byt ve smyslu ustanovení § 187 odst. 1 o. z., pokud není o ně postaráno jinak (např. když druhý rodič si vezme dítě do své výchovy a má vyhovující bytové podmínky). Proto došlo-li soud na základě provedených důkazů k závěru, že žalované nelze přiznat právo na náhradu za byt, bylo nutno její povinností byt vyklidit vázat na okamžik, kdy povinnost vyklidit byt vznikne i nezletilému dítěti, o nějž žalovaná nyní pečuje.

Teprve po tomto doplnění dokazování a po zhodnocení důkazů ve smyslu zásad vyplývajících z ustanovení § 132 o. s. ř. mohl mít soud k dispozici dostatek skutkových podkladů pro rozhodnutí ve

věci. Z uvedeného vyplývá, že rozsudky soudů obou stupňů byl v projednávané věci porušen zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 187 odst. 1 o. z.